

Avoin kirje pääministeri Petteri Orpolle: Tehdään yhdessä Suomesta turvallisempi naisille

Arvoisa pääministeri,

Kiitämme siitä, että ymmärsitte eduskunnan kyselytunnilla naisiin kohdistuvan väkivallan vakavuuden ja totesitte olevanne valmis kuulemaan uusia ehdotuksia tilanteen korjaamiseksi.

Kirjoitamme juuri nyt, kun monet suomalaiset valmistautuvat viettämään keskikesän juhlaa läheistensä kanssa. Samalla tiedämme, että juhlapyhät eivät ole kaikille ilon aikaa.

Lähisuhdeväkivallan riski kasvaa usein juhlapyhien ja pitkien vapaiden aikana, ja liian moni joutuu kokemaan pelkoa omassa kodissaan.

Tässä kirjeessä toimitamme vihreiden ehdotuksia tueksi hallituksen tärkeään työhön naisiin kohdistuvan väkivallan kitkemiseksi.

Naisiin kohdistuva väkivalta ja häirintä ovat Suomessa edelleen vakava ja laaja yhteiskunnallinen ongelma. Tänä vuonna jo ainakin 11 naista on kuollut väkivallan seurauksena. Naissurmien lisäksi lähisuhdeväkivalta koskettaa vuosittain tuhansia ihmisiä. Kyse ei useimmiten ole tuntemattoman tekemästä väkivallasta kadulla, vaan väkivallasta, joka tapahtuu uhrin omassa kodissa ja jonka epäilty tekijä on 75 prosentissa tapauksia mies, yleensä nykyinen tai entinen kumppani.

Tilastokeskuksen mukaan pari- ja lähisuhdeväkivallan uhreja oli vuonna 2025 noin 15 500, ja määrä on kasvanut jopa 20 prosenttia edeltävästä vuodesta. Samalla ilmiö näkyy yhä selvemmin myös lasten ja nuorten arjessa. Kouluterveyskyselyjen mukaan seksuaalinen häirintä on yleistä, ja erityisesti monet tytöt kokevat turvattomuutta niin koulussa kuin vapaa-ajalla.

Vaikka valtaosa lähisuhdeväkivallan uhreista on naisia, väkivalta koskettaa myös miehiä, lapsia ja sukupuolivähemmistöjä. Siksi jokaisella väkivallan uhrilla tulee olla yhdenvertainen oikeus suojeluun, tukeen ja oikeudenmukaiseen kohteluun.

Väkivalta on saanut myös uusia muotoja digitaalisessa ympäristössä. Deepfake-tekniikan hyödyntäminen, intiimikuvien luvaton levittäminen sekä tekoälyn avulla tuotettu seksuaalissävytteinen materiaali ovat lisänneet erityisesti naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa häirintää ja hyväksikäyttöä verkossa. Lisäksi viime vuosien julkinen keskustelu on tuonut esille, että häirintää ja epäasiallista kohtelua tapahtuu myös julkisissa instituutioissa, kuten Puolustusvoimissa. Myös kunniaan liittyvä väkivalta rajoittaa edelleen monien ihmisten oikeuksia, turvallisuutta ja itsemääräämisoikeutta.

Kyse ei ole yksittäisistä tapauksista tai vain tiettyihin ympäristöihin rajautuvasta ongelmasta. Naisiin kohdistuva väkivalta näkyy kodeissa, kouluissa, verkossa, työelämässä sekä viranomaisorganisaatioissa. Siksi sen torjuminen edellyttää määrätietoisia toimia, riittäviä resursseja ja vahvaa poliittista tahtoa koko yhteiskunnalta. Väkivallan ehkäiseminen ja uhrien suojeleminen ovat välttämättömiä edellytyksiä turvalliselle, tasa-arvoiselle ja oikeudenmukaiselle Suomelle.

Haluamme kiittää hallitusta joistakin tärkeistä toimista naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi. Myönteisiä askeleita ovat olleet esimerkiksi viime kaudella aloitetun tyttöjen sukuelinten silpomisen kriminalisoinnin vieminen maaliin, turvakotipaikkojen lisääminen sekä lähisuhdeväkivallan sovittelun kieltäminen. Vaikka työtä on edelleen paljon tehtävänä, nämä päätökset ovat osoittaneet, että väkivallan ehkäisemisessä ja uhrien suojelemisessa voidaan löytää yhteisiä ratkaisuja yli puoluerajojen.

Samalla on kuitenkin syytä tarkastella myös hallituksen muiden päätösten vaikutuksia naisiin kohdistuvan väkivallan esiintyvyyteen ja sen ehkäisyyn. Monet väkivaltatyötä, kriisiapua ja ennaltaehkäisevää työtä tekevät järjestöt ovat varoittaneet järjestöihin kohdistuvien leikkausten heikentävän mahdollisuuksia tunnistaa väkivaltaa ja tukea sen uhreja. Myös sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksia on arvioitava turvallisuuden näkökulmasta. Tutkimusten mukaan taloudellinen stressi, köyhyys ja epävarmuus voivat lisätä lähisuhdeväkivallan riskiä. Siksi on tärkeää tarkastella, miten hallituksen päätökset vaikuttavat ihmisten arkeen ja turvallisuuteen kokonaisuutena.

Tällä viikolla julkaistut STEA-avustusten uudet kriteerit ovat monien väkivaltatyötä tekevien järjestöjen näkökulmasta huolestuttavaa luettavaa. On vaikea nähdä, miten naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaan voidaan aidosti panostaa samaan aikaan, kun sen ehkäisemisen kannalta keskeisten toimijoiden rahoitusta heikennetään merkittävästi tai koko rahoitus lakkautetaan.

Väkivallan vastainen palvelujärjestelmä kaipaa vahvistamista niin väkivallan kokijoiden kuin tekijöidenkin osalta. Raiskauskriisikeskus Tukinaisen ja Amnesty International Suomen osaston kyselytutkimuksen tulokset osoittivat, että juuri järjestösektorilla on parhaat valmiudet lähisuhde- ja/tai seksuaaliväkivaltaa kokeneen kunnioittavaan kohtaamiseen ja uhrin auttamiseen.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tekemissä selvityksissä on todettu, että poliisien ja syyttäjien ratkaisukäytännöissä tekijöiden saattamisessa rikosvastuuseen on puutteita ja myös tuomioistuinten ratkaisuissa ei oteta tuomion perusteluissa riittävällä tasolla huomioon sitä, että kyse on ollut lähisuhteessa tapahtuneesta väkivallasta. Pelkkä viranomaisten toimintaresurssien

lisääminen ei siis riitä, vaan viranomaisia on myös koulutettava naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen erityispiirteistä.

Useissa Euroopan maissa väkivaltaa naisia kohtaan ei enää tarkastella vain rikos- tai sosiaalipoliittisena ongelmana, vaan myös turvallisuus- ja yhteiskuntarauhakysymyksenä. Esimerkiksi Ranskassa naisiin kohdistuva väkivalta on nostettu kansallisen tason prioriteetiksi, ja Isossa-Britanniassa väkivalta naisia ja tyttöjä kohtaan on rinnastettu vakaviin turvallisuushkiin, joiden torjunta edellyttää koko yhteiskunnan kattavaa toimintaa. Myös Suomessa on aika tunnistaa, että naisiin kohdistuva väkivalta heikentää turvallisuutta, rajoittaa perusoikeuksien toteutumista ja nakertaa luottamusta yhteiskuntaan. Siksi sen torjumisen tulee olla hallituksen turvallisuuspolitiikan keskeinen tavoite.

Hallituksen tähänastiset toimet eivät vastaa ongelman mittaluokkaa. Siksi esitämme seuraavat ratkaisut, joilla naisiin kohdistuvaa väkivaltaa voidaan tehokkaasti ehkäistä, uhrien asemaa vahvistaa ja turvallisuutta parantaa koko yhteiskunnassa:

1. Turvataan voimavarat väkivallan ehkäisyyn ja uhrien auttamiseen

- Varmistetaan pysyvä ja riittävä rahoitus maksuttoman väkivallan ehkäisyyn, tunnistamiseen, uhrien auttamiseen ja tekijöiden kuntoutuksen järjestämiseen koko maassa.
- Lisätään turvakotipaikkoja ja parannetaan turvakotien sekä tukipalveluiden saavutettavuutta.
- Turvataan väkivallan vastaista työtä tekevien järjestöjen rahoitus.

2. Vahvistetaan uhrien suojaa ja uudistetaan lainsäädäntöä:

- Säädetään pakottava kontrolli rangaistavaksi.
- Kirjataan lähisuhdeväkivallan ehkäisy kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteiseksi tehtäväksi.
- Nopeutetaan lähestymiskieltojen saamista sekä tiukennetaan niiden valvontaa.
- Noudatetaan täysimääräisesti Istanbulin sopimuksen velvoitteita.
- Korjataan seksuaalirikoslainsäädännön puutteet vastaamaan teon vakavuutta.

- Kirjataan naismurha (femicide) rikoslakiin omaksi rikosnimikkeekseen.
- Päivitetään parituslainsäädäntöä seksityöntekijöiden oikeuksien ja turvallisuuden vahvistamiseksi.
- Velvoitetaan poliisi tutkimaan seksuaali- ja perheväkivaltarikokset kiireellisinä ja ryhtymään tehokkaisiin suojatoimiin uhrin turvallisuuden takaamiseksi.
- Lisätään rikoslakiin koventamisperusteiksi rikoksen kohdistaminen läheiseen tai haavoittuvassa asemassa olevassa henkilöön.

3. Parannetaan viranomaisten kykyä tunnistaa ja ehkäistä väkivaltaa

- Lisätään poliisiin, syyttäjien, tuomareiden ja vankeinhoidon ammattilaisten koulutusta sukupuolittuneesta väkivallasta.
- Vahvistetaan moniammatillista riskiarviointia kaikissa lähisuhdeväkivaltatapauksissa.
- Parannetaan sote- ja kasvatusalan ammattilaisten valmiuksia tunnistaa ja ehkäistä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomista.
- Koulutetaan viranomaisia tunnistamaan naisvihaa, kunniaan liittyvää väkivaltaa, digitaalista väkivaltaa sekä vammaisiin kohdistuvaa väkivaltaa.
- Luodaan viranomaisille yhtenäiset toimintamallit digitaalisen häirinnän ja vainon torjumiseksi.
- Nostetaan väkivallan ehkäisy koko lapsi- ja nuorisokentän yhteiseksi tavoitteeksi.
- Lisätään suostumuskasvatusta kaikilla oppiasteilla.
- Vahvistetaan lasten ja nuorten turvataitoja sekä ymmärrystä suostumuksesta.
- Sitoutetaan koulut, sote-palvelut ja järjestöt ehkäisemään väkivaltaa ja puuttumaan siihen varhain tunnistuen erityisesti poikien ja miesten yliedustuksen väkivallan tekijöinä.

Vihreät kansanedustajat ovat tällä kaudella tuoneet eduskuntaan kymmeniä aloitteita naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi. Olemme esittäneet muun muassa pakottavan kontrollin kriminalisointia, lähisuhdeväkivaltarikosten kiireellistä esitutkintaa, väkivaltarikosten uhrien ja omaisten paremman suojan turvaamista oikeusprosesseissa, taloudellisen väkivallan tunnistamista

sekä viranomaisten väkivaltaosaamisen vahvistamista. Olemme nostaneet esiin myös kunniaan liittyvän väkivallan, kurinpitomatkat, lapsiin kohdistuvan väkivallan sekä tekoälyn mahdollistamat uudet häirinnän ja hyväksikäytön muodot. Työtä on tehty johdonmukaisesti koko vaalikauden ajan, ja sitä on jatkettava yli puoluerajojen.

Naisiin kohdistuva väkivalta ei ole naisten ongelma. Se on Suomen ongelma. Sen ratkaiseminen vaatii pitkäjänteistä yhteistyötä yli hallitus-oppositiorajojen. Kyse on turvallisuudesta, ihmisoikeuksista ja yhdenvertaisuudesta sekä viime kädessä naisten oikeudesta elää.

Arvoisa pääministeri, vihreät on valmis tekemään tämän työn yhdessä hallituksen kanssa. Nyt on aika toimia.